

vale (119). Ukupno 86 komada fotografija V.P. u društvu jugoslavenskih književnika, tijekom susreta u raznim školama, s obitelji i prijateljima, nalazi se u četrnaestoj seriji (120).

Mnoštvo komentara koji zbog svog karaktera neće još neko vrijeme biti dostupni javnosti, V.P. je ostavila na velikom broju pozivnica u seriji *Pozivnice i komentari* (121-122). Trideset godina V.P. se bavila numerološkim proricanjem budućnosti pomoću kineske knjige I-Čing, a jedno vrijeme igrala je loto i sportsku prognozu. Ti materijali nalaze se u seriji *Hobiji* (123).

Sedamnaestu seriju *Ostali članovi obitelji Parun* (124-130) čine dvije kutije gradiva koje se uglavnom odnosi na njezinog oca Antu i majku Tonku Parun te nevjenčanog supruga Sirijca Adnana Al-Marzoukija.

Posljednja, osamnaesta serija *Književni rad drugih pojedinaca* (131-134) sastoji se od dvije cjeline. Prva se odnosi na pjesnika seljaka Mihovila Miju Rujevića iz sela Vurot kraj Petrinje, a druga obuhvaća zbirke djela što su ih tijekom godina razni pojedinci poklanjali V.P.

Inventar je upotpunjen sa sto 148 bilježaka. Na kraju knjige se nalazi bogati ilustrativni materijal, fotografije i faksimili. Gradivo iz njezine ostavštine većinom je vezano uz dugogodišnji književno-autorski rad, prvenstveno uz brojne zbirke pjesama za odrasle i djecu, kao i objavljene i neobjavljene radove drugih književnih vrsta. Uz mnoštvo neobjavljenih rukopisa za buduće antologije njenih sabranih djela, ostavštinu obogaćuje mnoštvo komentara, često satiričnih i ironičnih, koji još neko vrijeme neće biti dostupni javnosti, a koje je V. Parun zapisivala na gradivo prije predaje Arhivu. U jednom komentaru uoči predaje dijela gradiva 1997. godine zapisala je „Najviše ima starih računa (...) Pa, pa! Dobro jutro, tmurni dane! Žurim dok mi arhivski tim na vrata ne stane! (...)“ (v. ilustraciju br. 30 na 190. str. knjige).

Za kraj donosimo važan naputak svima koje zanima osobni fond poznate hrvatske književnice. Gradivo fonda je prema Pravilniku o korištenju arhivskoga gradiva (NN 67/1999), te Ugovoru o predaji rukopisne baštine sklopljenom između HDA i V.P. 29. travnja 1996. zasad dostupno samo znanstvenicima koji će se baviti proučavanjem ličnosti i djela stvaratelja. Isto tako dužni samo napomenuti kako je jedan dio ostavštine (fragmenti autobiografije i pojedina djela) nakon smrti V.P. pohranjen u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Ovo je drugi po redu objavljeni analitički inventar osobnih fondova HDA od strane Marijana Bosnara. Prvi je bio *Osobni arhivski fond Rudi Supek : analitički inventar* (2010). U iščekivanju smo i trećeg.

Radoslav Zaradić

Landeka, M., Elez, P., Prutki, S. **Vodič kroz arhivsko gradivo Državnog arhiva u Vukovaru**. Vukovar : Državni arhiv u Vukovaru, 2011. 172 str.

Vodič nakon uobičajenog sadržaja započinje *Prologom* Petra Eleza, tadašnjega (2011.) ravnatelja Državnog arhiva u Vukovaru. Kao suautor i urednik Vodiča, Elez prikazuje način na koji je arhivsko gradivo predstavljeno u Vodiču, navodi neposredan i jasniji uvid u fundus arhiva te ističe kako je izdavanje Vodiča i poticaj na realizaciju projekta rekonstrukcije, obnove i izgradnje arhivske zgrade u samom Vuko-

varu. Naime, istaknut je problem dislokacije spremišta Arhiva koje se nalazi u neadekvatnoj zgradi u Arhivskom sabirnom centru u Vinkovcima.

Nakon *Kratica* (str. 11) i kratkih *Uputa za služenje Vodičem kroz arhivsko gradivo Državnog arhiva u Vukovaru* (str. 13), Marko Landeka, arhivist-specijalist i prvi navedeni autor publikacije, donosi kratki pregled povijesti arhivistike i arhivske službe u Hrvatskoj, te ističe svrhu i važnost arhivske službe navodeći primjere iz bliske prošlosti.

Prva je veća cjelina Vodiča *Povijest arhivske službe na području Vukovarsko-srijemske županije* (str. 19-28). Cjelina je podijeljena na 4 podcjeline, a potpisuju ih zajedno autori M. Landeka i P. Elez. Prva podcjelina opisuje početak organiziranja arhivske službe u županiji, a kao datum početka autori uzimaju 16. srpnja 1956. kada je osnovan Arhiv u Osijeku kao regionalni (slavonski) arhiv. Spominju i spašavanje arhivskoga gradiva nakon Drugog svjetskog rata, te prijevoz gradiva u novoosnovano Osječko spremište Državnog arhiva u Zagrebu.

U drugoj podcjelini opisani su počeci osnivanja Arhivskog sabirnog centra u Vinkovcima obilježeni silnim problemima i lošim uvjetima. Opisane su poteškoće vezane uz neadekvatnu zgradu, nabavku uredskog materijala, sređivanje prve naslijeđene mase rinfuznoga gradiva, oblikovanje arhivske biblioteke odabirom i sređivanjem iz mase nesređenog i izmiješanog bibliotečnog i arhivskoga gradiva koje se našlo u vlasništvu Arhivskog sabirnog centra, a preuzeto je od muzeja i Vukovarske gimnazije. Dalje je opisano prvo preuzimanje gradiva, razvoj vanjske službe Centra i osamostaljivanje u odnosu na Vanjsku službu matičnog Arhiva u Osijeku.

Treća podcjelina odnosi se na *Djelovanje Arhivskog sabirnog centra (ASC) u Vinkovcima u Domovinskom ratu i poratnom vremenu*. Cjelina opisuje početak ratnih djelovanja u Vinkovcima u ljeto 1991, prva oštećenja zgrade ASC-a i prijevoz važnijega gradiva u sigurnija područja, tj. u DA Varaždin. Zatim se opisuje sanacija zgrade i početak ponovnog djelovanja u vrijeme primirja 1992. godine. Spominju se daljnji problemi vezani uz preuzeto gradivo, kako zbog ratnih stradanja, tako i zbog nemarnog odnosa prema gradivu. Kasnije se govori o sanaciji, preuzimanju gradiva, mikrofilmiranju matičnih knjiga, vraćanju gradiva iz Varaždina, pribavljanju tehničkih pomagala te obilasku registratura na integriranom području nakon 1998. godine. Na kraju se iznose podaci o kapacitetima, opremi, broju fondova te aktivnostima i značenju Arhivskog sabirnog centra (Državnog arhiva u Vukovaru).

Posljednja, četvrta podcjelina govori o *Osnutku Državnog arhiva u Vukovaru - matičnog arhiva Vukovarsko-srijemske županije*. Opisani su planovi preseljenja od donošenja uredbe Vlade RH 11. siječnja 2007. godine, sam projekt rekonstrukcije i izgradnje zgrade u Vukovaru, te prepreke i problemi zbog kojih još nije došlo do preseljenja na novu, predviđenu adresu u Vukovaru.

Poglavlje *Služba za nadzor nad zaštitom arhivskoga gradiva izvan arhiva* (str. 29-32), autora Stjepana Prutkog, opisuje procese kategorizacije stvaratelja gradiva, postupke vrednovanja arhivskoga gradiva, obveze stvaratelja i imatelja prema arhivskom gradivu u svome posjedu, te osvrt na praksu i odnos prema stvarateljima pri provođenju nadzora na području u nadležnosti Državnog arhiva u Vukovaru. Nabrojani su i važniji stvaratelji I. i II. kategorije, statistički podaci o obavljenim nadzorima pismohrana stvaratelja za 2009, a izneseni su i planovi za obavljanje nadzora u 2010. godini.

Slijedi *Dokumentacijsko-informacijski centar arhiva* (str. 33-34), kratko poglavlje autora M. Landeke koje govori o svrsi i ulozi Centra u odnosu prema zaposlenicima, korisnicima, kao i o komunikaciji s drugim institucijama. Opisuje se i način rada i uloga specijalizirane knjižnice, koja je sastavni dio Centra.

Slijedi središnji dio Vodiča, poglavlje *Arhivsko gradivo Državnog arhiva u Vukovaru* (str. 35-158) autorâ M. Landeke i P. Eleza. U ovom dijelu, uz kratak uvod o cjelokupnom gradivu u posjedu Arhiva i osnovne arhivističke termine, opisane su i navedene sve cjeline gradiva podijeljene prema područjima ljudske djelatnosti, a pohranjene u DA Vukovar. Slijedeći uvriježenu razredbu arhivskih fondova i zbirki, gradivo Državnog arhiva u Vukovaru opisano je u 11 cjelina. Uz signaturu, za svaki se fond donose barem osnovni podaci: raspon godina spisa koji čine fond ili zbirku, količina gradiva te ukoliko postoji, obavijesno pomagalo.

Prvu cjelinu gradiva čine fondovi i zbirke što se odnose na *Upravu i javne službe* (str. 37-84). Prije (p)opisa samih zbirki i fondova opisani su načini i sustavi upravljanja, razina i djelokrug nadležnosti pojedinih uprava, promjene u sustavu uprave kroz povijesna vremenska razdoblja i različite države, te područja nadležnosti i razgraničenja upravnih jedinica. U drugom dijelu nabrojani su i opisani fondovi uprave. Gradivo uprave podijeljeno je na dva dijela: *Arhivsko gradivo uprave do 1945.* i *Arhivsko gradivo uprave poslije 1945.* godine. Gradivo uprave do 1945. čine fondovi kotarskih oblasti Vinkovci i Županja, gradskih poglavarstava Vinkovci i Vukovar, upravnih općina Gradište, Ilok i Vinkovci te Predstojništva gradske policije Vinkovci. Arhivsko gradivo uprave nakon 1945. čine fondovi narodnih odbora kotara, skupština općina, gradskih narodnih odbora (narodni odbori gradskih općina), uprava narodnih dobara, općinskih uprava (narodni odbori općina), mjesnih narodnih odbora, mjesnih ureda ili zajednica, samoupravnih interesnih zajednica te zajednica ili zavoda za financiranje obrazovanja. Fondovi se odnose na gradska središta uprave Iloka, Vukovaca, Vukovara i Županje ili na njihove manje cjeline.

Druga je cjelina *Pravosuđe* (str. 85-100). Također je podijeljena na dva dijela, tj. na gradivo do 1945. i gradivo poslije 1945. godine. Na početku cjeline detaljno su razrađeni i objašnjeni ustroj i nadležnost pravosudnih tijela i funkcioniranje sudova od 1848. do našeg vremena, uz napomenu da dio gradiva nakon 1945. zbog operativnih razloga još nije preuzet od sudova. Arhivsko gradivo pravosuđa do 1945. sadrži fondove kotarskih sudova Ilok (1851-1945), Morović (1873-1880), Vinkovci (1873-1945), Vukovar (1850-1945) i Županja (1873-1945), te gradivo Državnog odvjetništva Vukovar. Arhivsko gradivo pravosuđa nakon 1945. sadrži fondove: Općinski (kotarski) narodni sud Vinkovci (1945-1990), Općinsko (kotarsko) javno pravobranilaštvo Vinkovci (1956-2002), Općinsko javno tužilaštvo Vinkovci (1956-1990), Prekršajni sud Vinkovci (?-1996), Prekršajni sud Vukovar (1991-?), te gradivo javnih bilježnika i pisarnica: Anastasijević Miša, Kelecsenyi pl. Zador, Mihajlović Risto, Tićak Milutin i Josip Košta.

Cjelina *Odgovj i obrazovanje* (str. 101-116) započinje kratkim pregledom povijesti školstva na području Vukovarsko-srijemske županije, od Marije Terezije kada je država preuzela brigu o školama, do 1945. i ubrzanog razvoja stručnog školstva za potrebe gospodarstva. U nastavku su navedeni svi fondovi raznih škola na području županije. Među njima su visoke i srednje škole, zatim osnovne, građanske i pučke škole te na kraju narodna sveučilišta u Vinkovcima i Županji. Za neke se donosi i kratka povijest ustanove.

Kultura, znanost i obrazovanje (str. 117) cjelina je koja sadrži dva fonda: Kazalište „Joza Ivakić“ Vinkovci (1945-1990) i Vinkovačke jeseni (1966).

Područje *Zdravstvo i socijalne ustanove* (str. 117) sadrži fond Opća bolnica Vinkovci (?-1993).

Gospodarstvo i bankarstvo (str. 121-137) cjelina je koja sadrži popis fondova s gradivom važnim za razvoj gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije. Ovdje nalazimo mnoštvo fondova gospodarskih organizacija s područja županije, a autori kao važnije ističu i detaljnije opisuju sljedeće fondove: Brodska imovna općina Vinkovci (1874-1945), Vinkovački obrtni zbor (1884-1950), Dukat - Drenovci (1953-1998), Vintex - Vinkovci (1947-1988), Kombinat Borovo (1932-1989), Lužnjak - Županja (1969-2003), a od fondova bankarstva fond Cibalia banke - Vinkovci (1960/2008).

Političke stranke, društveno-političke organizacije i sindikati (str. 139-142), cjelina je koja nabroja fondove čije gradivo odgovara upravnoj i teritorijalnoj strukturi organizacija. Tako unutar ove cjeline nalazimo fondove što se odnose na Komunističku partiju/Savez komunista Hrvatske, Socijalistički savez radnog naroda, Savez socijalističke omladine i Sindikat.

Cjelina *Društva, udruge, udruženja* (str. 143-147), uz kratak rezime povijesne podloge i stanja, donosi i popis fondova arhivskoga gradiva društava, udruga i udruženja.

U cjelini *Vojne jedinice, ustanove i organizacije* (str. 148-150), nalazi se samo jedan fragmentarno sačuvani fond: Vojno-graničarski dokumenti (1750-1873). Uz kratku povijesnu podlogu i objašnjenje što sve sadrži, opis ovog fonda popraćen je i ilustracijama serežanskih vojarni i domobranskih otpusnica s obje strane.

Područje *Obiteljski i osobni arhivski fondovi* (str. 151-153) donosi popis 15 fondova, a u uvodu opisuje i njihovo stanje.

Zbirke izvornog arhivskoga gradiva (str. 139-142), posljednja je cjelina opisa arhivskoga gradiva vukovarskog Arhiva. Cjelina popisuje zbirke fotografija, katastarskih karata, matičnih knjiga rođenih, vjenčanih i umrlih, zbirku memoranduma i osobnih karata, zbirku plakata te zbirku pečata i žigova. U tekstu se posebno ističe važnost zbirke zemljišnih knjiga Brodske pukovnije, projektne dokumentacije s područja Vinkovaca i Županje od 1950-ih do 1993. te zbirke fotografija iz Domovinskog rata. Prikazano je i nekoliko ilustracija iz zbirke plakata, zemljišnih knjiga te pečata i žigova.

Nakon opisa fundusa gradiva u vlasništvu Državnog arhiva u Vukovaru, slijede razni popisi: *Popis djelatnika Državnog arhiva u Vukovaru Arhivskog sabirnog centra u Vinkovcima* (1990-2011) (str. 159), *Izdavačka djelatnost Državnog arhiva u Vukovaru* i *Arhivskog sabirnog centra u Vinkovcima* (str. 160-162), *Izložbe Državnog arhiva u Vukovaru* (str. 162-166). Uz nekoliko ilustracija navedene su i same izložbe uz kraći osvrt na njih.

Nakon *Izvola i literature* (str. 167-168), navedeni su i *Pravni propisi* (str. 169-170) koji reguliraju djelovanje arhivske službe u Republici Hrvatskoj, a na samom kraju Vodiča je i sažetak na engleskom jeziku (str. 171-172) te DVD koji nam približava arhiv u vizualno-zvučnom obliku.

Vodič je pregledan i logično razdijeljen, jednostavan je te u sebi sadrži potrebne osnovne, a katkada i opširnije informacije o gradivu koje čuva DA Vukovar. Bogato je ilustriran preslikama dokumenata za svako odgovarajuće poglavlje te fotografijama same zgrade.